MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

№2

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
fevral

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

ISSN: 3060-463X

Elektron nashr, 424 sahifa.
2026-yil, fevral

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Shakarov Zafar Gʻafforovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻz FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Boʻtaboyev Mahammadjon Toʻychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Tursunov Ulugʻbek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon oʻgʻli, Texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Joʻraeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR BANKLARIDA RISK-MENEJMENTNING TASHKILIY MODELLARI....26
Madaminov Bekzod Allayarovich

"HUDUDGAZTA'MINOT" AJ DA AMALGA OSHIRILGAN LOYIHALAR SAMARASI....32
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li

HARBIY XIZMATCHI AYOLLARNING MAXSUS KIYIM SIFATIGA QO'YILADIGAN DASTLABKI TALABLARNI SHAKLLANTIRISH....37
Abduraxmanova N.D., Mirtolipova N.X., Nasirullayeva G.S.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ НЕСПЕЦИФИЧЕСКОГО ЯЗВЕННОГО КОЛИТА У ДЕТЕЙ....42
Закирова Бахора Исламовна, Каримов Достон Рустам угли

ОЦЕНКА ВОЗДЕЙСТВИЯ ФИСКАЛЬНЫХ И КРЕДИТНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА РЫНКИ ВЫСОКОЛИКВИДНОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕСТЕСТВЕННЫХ МОНОПОЛИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН....48
Бекзод Умматов

ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА....55
Вахидов Азизжон Саиджонович

SUG'URTA FAOLIYATIDAGI MOLIYAVIY RISKLAR: BAHOLASH VA MINIMALLASHTIRISH STRATEGIYALARI....58
Xalikulova Shirin Utkir qizi

"ANDIJONDONMAHSULOT" AJ MISOLIDA XARAJATLARNING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI: AMALIY TAHLIL VA TAKOMILLASHTIRISH TAVSIYALARI....62
Xayitboyeva Laylo Oybekovna

XORIJIY MAMLAKATLARNING NORASMIY IQTISODIYOT DARAJASINI PASAYTIRISHDAGI TAJRIBASI....66
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA BARQARORLIK HISOBOTLARI AUDITINI SHAKLLANTIRISH....72
Xolikov Ravshan Anvar o'g'li

PUL - KREDIT SIYOSATINING TRANSMISSION MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH....76
Obidova Zilola Ikromjon qizi

HOMILADORLIK DAVRIDA AYOLLARDA UCHRAYDIGAN GESTOZLI KATARAL GINGIVITNI KOMPLEKS DAVOLASHNI OPTIMALLASHTIRISH....81
Nomurodova Farangiz Lazizovna

AGRAR KORXONALARDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA INVESTITSIYA MEXANIZMLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI....87
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich

YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA KICHIK BIZNES IQTISODIYOTINI TA'MINLASHDA INFRATUZILMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI....92
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINING MAZMUNI VA TAMOYILLARI....96
Mavrulov Ravshan Nematjonovich

УПРАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫМИ КОММУНИКАЦИЯМИ В ПРОЕКТАХ 101
Носирова Гулираъно Абдулазиз кизи

DAVLAT BUDJETI JARAYONIDA MONITORING VA MOLIYAVIY NAZORATNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 107
Yax'yayeva Dilfuza Bagdatovna

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 111
Axmedov Sanjar Temur o'g'li

RAQAMLI MOLIYA TEXNOLOGIYALARI EVOLYUTSIYASINING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI VA YUZAGA KELISHI MUMKIN BO'LGAN XATARLAR TAHLILI 117
Ko'chimov Jahongir Shuxrat o'g'li

GAZ VA GAZ KONDENSATINI YIG'ISH VA TAYYORLASH TIZIMLARI UCHUN ZAMONAVIY LOYIHALASH USULLARI TAHLILI 123
Abdirazakov Akmal Ibragimovichб Namozov Og'abek Maxmud o'g'li

AGILE PROJECT MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA: STRATEGIES, FRAMEWORKS, AND BEST PRACTICES FOR SUCCESS 128
Utkirova Maftuna Murodjon qizi

O'ZBEKISTON EKSPORTYOR KORXONALARINING YANGI BOZORLARGA CHIQISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA MUAMMOLARI 134
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li

TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 139
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li

TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY JIHATLARI 144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich

OPTIMIZATION OF ROADSIDE AUTO CAMPING SITES (REST AREAS) ON HIGHWAYS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INFRASTRUCTURE GAPS AND CORRIDOR-BASED EVIDENCE FROM UZBEKISTAN 150
Akramov Akbarjon Akmal ugli

QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION MARKETING YONDASHUVLARINING AHAMIYATI 156
Aminov Abbos Mo'minboy o'g'li

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA AHOLI ISH BILAN BANDLIGI SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR 160
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich

MINTAQADA XUSUSIY TIBBIYOT MUASSASALARIDA MARKETING STRATEGIYASI 165
Yakubov Temur G'anibekovich

AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI IFODALOVCHI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI 169
Siroj Zarina Rustambekovna

AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING YAIM VA BANDLIKKA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL 176
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI 181
Ziyodullayev Qahramon

ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТЬ: ПОЛЬЗА ДЛЯ ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИИ 185
Хамдамова Гавхар Абсаматовна

O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISHNING MOLIYAVIY VOSITALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI 191
Mamatov Baxodir Quldoshovich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

KO‘P QIRRALI VALLARNING SHAKLLANTIRISH METODLARI VA USULLARINI TAHLIL QILISH 197
Xasanov Bobirmirzo Maxmudali o‘g‘li, Valixonov Dostonbek Azim o‘g‘li, Alibekov Rasulbek Qanotbek o‘g‘li

MINTAQA SANOATINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNNING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 205
Abdinazarov Xusan Shaymanovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG‘URTA BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH 209
Nomozova Qumri Isoyevna

XALQARO STANDARTLAR TALABLARI ASOSIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 216
Akromov Shohrux Shuhrat o‘g‘li

QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINING RIVOJLANISHNI TARTIBGA SOLISH TIZIMI 221
Achilova Firuza Kurbanovna

BANK MENEJMENTIDA INKLYUZIV MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI, TAMOYILLARI VA STRATEGIK AHAMIYATI 225
Rajabov Oybek Panjievich

MINTAQADA OLIY TA’LIM TIZIMINING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 229
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o‘g‘li

MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 235
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI BOSHQARISH 240
Xatamov Nurbek Ochildiyevich, Sharifi Abdul Fatah

MOLIYAVIY REJALASHTIRISHNING AMALDAGI MUAMMOLARI VA ULARNI YECHIMI YUZASIDAN TAKLIFLAR 245
Pardayev Jamshid Muzaffarovich

TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIK RISKLARINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 251
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH 257
Karimov Shohruh Boydulla o‘g‘li

“O‘ZBEKISTON TEMIR YO‘LLARI” AKSIYADORLIK JAMIYATINING HISOBOTLARINI XALQARO STANDARTLARGA TRANSFORMATSIYA QILISH 262
Astanov Zafar Murodillayevich

QARAMA-QARSHI AYLANUVCHI IKKI ROTORLI SHAMOL TURBINASINING MATEMATIK MODELI 266
Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Saodullayev Abror Saypullayevich, Qurbonov Najmiddin Abduxamidovich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK VA O‘RTA BIZNESNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 272
Norboyev Sarvar Azodovich

O‘ZBEKISTONDA TRANSPORT SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY AHAMIYATI 277
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o‘g‘li

ANALYSIS OF UZBEKISTAN’S MAIN ECONOMIC INDICATORS AND GDP GROWTH 283
B.Beknazarov

SOTISH JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA MARKETING TADQIQOTLARINING INTEGRATSIYASI 288
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna

ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В АУДИТЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ И УЗБЕКСКИЙ КОНТЕКСТ 294
Мегноров Алмардон Абдирахмонович

RISK MANAGEMENT STRATEGIES IN UNCERTAIN ECONOMIC ENVIRONMENTS: A GLOBAL COMPARATIVE STUDY 302
Nigmatova Malika

OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA’MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI 307
Hamrayev Maqsudjon Saidaxmadovich

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA’MINLASHDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH MASALALARI 311
Mamajonova Gulbaxor Toxirjon qizi

АВТОМАТИЗАЦИЯ АУДИТОРСКИХ ПРОЦЕДУР НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ: ВЛИЯНИЕ НА КАЧЕСТВО АУДИТОРСКИХ ЗАКЛЮЧЕНИЙ 316
Киличева Ф.Б.

MAISHIY TEXNIKA EKSPORTIDA YASHIL IQTISODIY SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 320
Kushmanova Mahbuba

GAZ TA’MINOTIDA YO‘QOTISHLARNI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI 324
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich

DAVLAT AKTIVLARINI XUSUSIYLASHTIRISHNING MINTAQA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIRINI BAHOLASH (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 329
Sharapov Farrux Shomuratovich

КРИТЕРИИ ОТБРАКОВКИ ЭКСТРУЗИОННЫХ АЛЮМИНИЕВЫХ ПРОФИЛЕЙ ГРУППЫ ALMGSI ПО МАКРОСТРУКТУРНЫМ ПРИЗНАКАМ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ УСЛОВИЯХ 333
Ибрахимов Фаррухжон Фарходович

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DEBITORLIK QARZLARI VA FAKTORING OPERATSIYALARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 336
G‘oziyeva Mokhira Rustamovna

KULTIVATOR YUMSHATKICH PANJALARI O‘TMASLANISH DARAJASINING ISH KO‘RSATKICHLARIGA TA’SIRI 345
Quvondiqov Yoqub Tursunbaevich, Nuraliyev To‘lqin Alimardanovich

SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION STRATEGIYANI RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA XORIJIY TAJRIBALAR 352
To‘g‘onov Ibroximxo‘ja

TMK KORXONASI SHAROITIDA R6AM5 MARKALI TEZKESAR PO‘LATDAN TAYYORLANGAN PARMA UCHUN TERMIK ISHLOV BERISH REJIMI 358
Djalalova Sevara Toxtamuratovna

РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ 362
Шоев Алим Халмуратович

TRANSFORMATSIYA VA XUSUSIYLASHTIRISH OMILLARINING BANK SAMARADORLIGI KO‘RSATKICHLARIGA TA’SIRI 367
Umirzoqova Aziza Olim qizi

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH 372
Ismatov Raxmatilla Oltinovich

RAQAMLI TO‘LOV TIZIMLARI TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA 376
Yoqubjonov Ibrohim G‘olibjon o‘g‘li

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

BANK TIZIMIDAGI AKTIVLARINING UNUMDORLIGINI OSHIRISH BO‘YICHA STRATEGIK YONDASHUVLAR 379
Sadikov Q.M.

СЦЕНАРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ПОВЫШЕНИЯ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ ОТРАСЛЕЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ НЕОПРЕДЕЛЁННОСТИ И СТРУКТУРНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ 383
Муслимова Ф.С., Хашимова Н.А.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIBBIY XIZMATLARNI TAQDIM QILISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 390
S.M. Raximova

YANGI O‘ZBEKISTONDA OLIY TA’LIM MUASSASALARI AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH MODELI 395
Qurbanova Muazzam Fazliddinovna

IQTISODIYOTNING TRANSFORMATSIYALASHUVI JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING TAHLILI 399
Tuxsanov Eldor Dilmurod o‘g‘li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG‘BATLANTIRISH MASALALARI 404
Abdug‘aniyev Murodjon Shavkat o‘g‘li

XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING INNOVATSION FAOLIYATINI INVESTITSIYALAR YORDAMIDA QO‘LLAB-QUVVATLASH 408
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich

FRANSUZ TILIDA FE’L SEMANTIKASINING KO‘PMA’NOLILIK VA BIRMA’NOLILIK ASPEKTLARI 412
Jo‘rayeva Malohat Muhammadovna, Bekmetova Munisa Karimbayevna

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTISIYALARDA CHET-EL INVESTISIYASI VA KREDITLARINI ROLI 418
Sultanov Anvar Abdullaevich

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTISIYALARDA CHET-EL INVESTISIYASI VA KREDITLARINI ROLI

Sultanov Anvar Abdullaevich
Qoraqalpog‘iston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi bosh mutaxassisi,
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy Universiteti mustaqil izlanuvchisi
ORCID: 0009-0008-3146-3709
anvar.sultanov@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada Qoraqalpog‘iston Respublikasida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibida chet el investitsiyalari va tashqi kreditlarning iqtisodiy roli hamda ularning makroiqtisodiy rivojlanishga ta’siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda investitsiya resurslarining ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, texnologik yangilanishni jadallashtirish va hududiy iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirishdagi ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, chet el investitsiyalari va kreditlaridan foydalanish samaradorligiga ta’sir etuvchi institutsional va moliyaviy omillar baholangan.

Kalit so‘zlar: Asosiy kapitalga investitsiyalar, chet el investitsiyalari, tashqi kreditlar, investitsiya manbalari, iqtisodiy o‘sish, institutsional muhit, investitsiya samaradorligi, yalpi hududiy mahsulot, asosiy kapitalga investitsiyalar, hududiy iqtisodiyot, investitsiya faolligi, iqtisodiy o‘sish, ishlab chiqarish salohiyati, real sektor, infratuzilma rivoji.

Abstract. This article provides a scientific analysis of the economic role of foreign investment and foreign loans in the structure of capital investment in the Republic of Karakalpakstan and their impact on macroeconomic development. The study highlights the importance of investment resources in expanding production capacity, accelerating technological innovation, and stimulating regional economic growth. It also assesses the institutional and financial factors influencing the effectiveness of foreign investment and loans.

Keywords: Investments in fixed capital, foreign investments, external loans, investment sources, economic growth, institutional environment, investment efficiency, gross regional product, investments in fixed capital, regional economy, investment activity, economic growth, production potential, real sector, infrastructure development.

Аннотация. В данной статье проводится научный анализ экономической роли иностранных инвестиций и внешних займов в структуре капиталовложений в Республике Каракалпакстан и их влияния на макроэкономическое развитие. Исследование выявляет важность инвестиционных ресурсов в расширении производственных мощностей, ускорении технологических инноваций и стимулировании регионального экономического роста. Также оцениваются институциональные и финансовые факторы, влияющие на эффективность использования иностранных инвестиций и займов.

Ключевые слова: Инвестиции в основной капитал, иностранные инвестиции, внешние займы, источники инвестиций, экономический рост, институциональная среда, эффективность инвестиций, валовой региональный продукт, инвестиции в основной капитал, региональная экономика, инвестиционная активность, экономический рост, производственный потенциал, реальный сектор, развитие инфраструктуры.

KIRISH

Iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarish salohiyatini oshirish va raqobatbardoshlikni ta'minlashda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar muhim o'rin tutadi. Globallashuv sharoitida milliy iqtisodiyotlarning ochiqligi ortib borar ekan, chet el investitsiyalari va tashqi kreditlar asosiy kapitalni shakllantirishning muhim moliyaviy manbalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ushbu manbalar orqali zamonaviy texnologiyalar joriy etilib, ishlab chiqarish infratuzilmasi yangilanadi hamda investitsiya jarayonlarining samaradorligi oshadi.

Chet el investitsiyalari iqtisodiyotga nafaqat qo'shimcha moliyaviy resurslarni, balki ilg'or boshqaruv tajribasi, innovatsion yechimlar va xalqaro bozorga chiqish imkoniyatlarini ham olib kiradi. Shu bilan birga, tashqi kreditlar yirik investitsiya loyihalarini moliyalashtirish, strategik tarmoqlarni rivojlantirish va iqtisodiy o'sishni jadallashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq, chet el investitsiyalari va kreditlaridan samarali foydalanish institutsional muhitning barqarorligi, investitsiya siyosatining izchilligi hamda moliyaviy xavflarni boshqarish darajasi bilan bevosita bog'liqdir.

Shu nuqtai nazardan, asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda chet el investitsiyalari va kreditlarining rolini ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash hamda samaradorligini oshirish mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

B.K. Tuxliyevning “Investitsiya jozibadorligi va uni baholash uslubiyotlari tahlili” nomli ilmiy maqolada investitsiya jozibadorligi tushunchasining iqtisodiy mazmuni, uni baholashga doir nazariy yondashuvlar hamda amaliy uslubiyotlar chuqur tahlil qilingan. Muallif investitsiya jozibadorligini shakllantiruvchi asosiy omillarni tizimli ravishda yoritib, hududlar va tarmoqlar kesimida ularni baholash metodologiyalarini solishtiradi.

Maqolada investitsiya siyosatining tarkibiy tuzilmalari, investitsion muhitni yaxshilashga qaratilgan mexanizmlar hamda kapital mablag'lar qaytimliligini oshirish yo'llari ilmiy asosda ko'rib chiqilgan. Shuningdek, investitsiya faoliyatida yuzaga keladigan risklarni baholash va ularni minimallashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari investitsiya jozibadorligini baholashda faqat moliyaviy ko'rsatkichlar emas, balki institutsional, infratuzilmaviy va ijtimoiy omillarni ham hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Umuman olganda, maqola investitsiya siyosatini takomillashtirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun muhim ilmiy xulosalar beradi[1].

Sh.Shodmonov va M.Abdullaeva muallifligidagi “Iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish va ishlab chiqarish xarajatlarini pasaytirish maqsadida xorijiy investitsiyalarni jalb etish” deb nomlangan ilmiy maqolada iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish jarayonida xorijiy investitsiyalar va kreditlarning tutgan o'rni hamda ularning ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishdagi ahamiyati tahlil qilingan.

Mualliflar xorijiy investitsiyalarni jalb etish orqali ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish, texnologik yangilanishni jadallashtirish va resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlari kengayishini ilmiy asoslaydi. Tadqiqotda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va tashqi kreditlar hisobiga amalga oshirilgan loyihalarning iqtisodiy samaradorligi, xususan, tannarxni pasaytirish va raqobatbardoshlikni oshirishga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, maqolada xorijiy investitsiyalar o'sish sur'atlarining sanoat tarmoqlari rivojiga ijobiy ta'siri statistik ma'lumotlar asosida ko'rsatib beriladi. Ilmiy xulosalarda investitsiya siyosatini faol davom ettirish, institutsional muhitni yaxshilash va xorijiy investorlar uchun barqaror shart-sharoitlar yaratish iqtisodiy o'sishning muhim omili ekani ta'kidlanadi [2].

A. Xushvaqtov muallifligidagi “Chet-el investitsiyalarini mamlakat yalpi ichki mahsulotining o'sishidagi ahamiyati” nomli ilmiy maqolada chet el investitsiyalarining mamlakat yalpi ichki mahsuloti (YaIM) o'sishiga ta'siri nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Muallif chet el investitsiyalarini iqtisodiy o'sishni jadallashtiruvchi muhim omil sifatida baholab, ularning ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, texnologik yangilanish va mehnat unumdorligini oshirishdagi rolini asoslab bergan.

Tadqiqotda investitsiya muhitining tarkibiy elementlari, xususan iqtisodiy ochiqlik, institutsional barqarorlik va makroiqtisodiy muvozanat chet el investitsiyalarini jalb etishda hal qiluvchi omillar sifatida ko'rib chiqilgan. Shuningdek, ayrim davlatlar tajribasi misolida chet el investitsiyalarining YaIM o'sish sur'atlariga ijobiy ta'siri statistik ma'lumotlar asosida yoritilgan. Ilmiy xulosalarda chet el investitsiyalaridan samarali foydalanish, investitsiya muhitini takomillashtirish va ochiq iqtisodiy siyosat yuritish barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim sharti ekani ta'kidlangan[3].

---

1 Тухлиев Б. К. и др. ИНВЕСТИЦИЯ ЖОЗИБАДОРЛИГИ ВА УНИ БАҲОЛАШ УСЛУБИЁТЛАРИ ТАҲЛИЛИ //Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting. – 2024. – Т. 4. – №. 03. – С. 58-70.

2 Шерқул Ш., Абдуллаева М. К., Мамарахимов Б. Э. Иқтисодиётни таркибий ўзгартириш ва ишлаб чиқариш харажатларини пасайтириш мақсадида хорижий инвестицияларни жалб этиш //Экономика и финансы (Узбекистан). – 2017. – №. 12. – С. 52-56.

3 Хушвақтов А. ЧЕТ-ЭЛ ИНВЕСТИЦИЯЛАРИНИ МАМЛАКАТ ЯЛПИ ИЧКИ МАҲСУЛОТИНИНГ ЎСИШИДАГИ АҲАМИЯТИ // Экономика и социум. – 2024. – №. 12-2 (127). – С. 1595-1602.

S.A. Axmedjanov mualliflígidagi “To‘g‘ridan-to‘g‘ri chet el investitsiyalarini jalb etishni tartibga solishning xorij tajribasi” nomli ilmiy maqolada to‘g‘ridan-to‘g‘ri chet el investitsiyalarini jalb etish va ularni tartibga solish bo‘yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi tizimli ravishda tahlil qilingan. Muallif har bir davlatning investitsiya siyosati milliy iqtisodiy rivojlanish maqsadlari va ustuvor yo‘nalishlaridan kelib chiqib shakllanishini asoslab bergan.

Tadqiqotda rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda chet el investitsiyalarini rag‘batlantirishda qo‘llaniladigan huquqiy, institutsional va moliyaviy mexanizmlar solishtirilgan. Xususan, soliq imtiyozlari, investorlar huquqlarini himoyalash tizimi, erkin iqtisodiy zonalar va davlat kafolatlarining investitsiya oqimlariga ta’siri yoritilgan[4].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologik asosini tadqiqotning dialektik usuli, tizimli va jarayonli yondashuvlar tashkil etadi. Dialektik usul iqtisodiy hodisa va jarayonlarning o‘zaro bog‘liqligi, rivojlanish qonuniyatlari hamda ichki qarama-qarshiliklarini aniqlashga xizmat qildi. Tizimli yondashuv orqali investitsiya jarayonlari yagona va murakkab tizim sifatida ko‘rib chiqilib, ularning makroiqtisodiy hamda hududiy rivojlanishga ta’siri kompleks tarzda baholandi. Jarayonli yondashuv esa investitsiyalarni jalb etish, ularni o‘zlashtirish va iqtisodiy natijalarini bosqichma-bosqich tahlil qilish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

So‘nggi yetti yil davomida O‘zbekiston hududlarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibida chet el investitsiyalari va kreditlarining ulushi sezilarli darajada oshib borgan. Ushbu jarayon, ayniqsa, iqtisodiy liberallashuv, yirik infratuzilma loyihalari va xorijiy moliya institutlari bilan hamkorlikning kengayishi bilan izohlanadi.

Qoraqalpog‘iston Respublikasida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibida chet el investitsiyalari va tashqi kreditlarning ulushi so‘nggi yillarda barqaror oshib bormoqda. Ayniqsa, energetika, sanoat va infratuzilma loyihalariga yo‘naltirilgan xorijiy investitsiyalar hududning ishlab chiqarish salohiyatini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Chet-el kreditlari yirik investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda muhim manba bo‘lib, texnologik yangilanish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu bilan birga, investitsiya oqimlarining faollashuvi hududiy iqtisodiy o‘sish va yalpi hududiy mahsulot hajmining oshishiga zamin yaratmoqda (1-rasm).

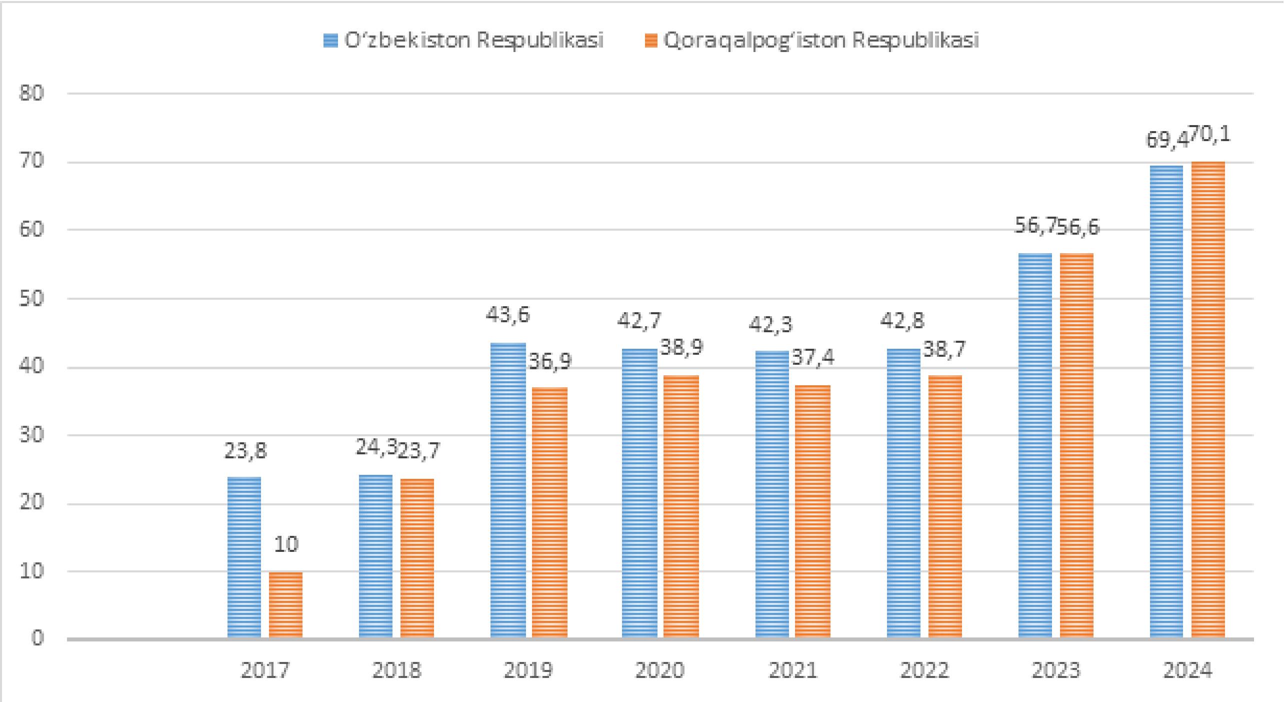

1-rasm. Asosiy kapitalga investitsiyalarda chet-el investitsiyalari va kreditlarining ulushi[5].

4 Ахмеджанов С. А. Тўғридан-тўғри чет Эл инвестицияларини жалб этишни тартибга солишнинг хориж тажрибаси //Экономика и финансы (Узбекистан). – 2012. – №. 3. – С. 13-18.

5 https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/investments

Diagramma ma’lumotlariga ko‘ra, 2018 – 2024-yillarda Qoraqalpog‘iston Respublikasi bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda chet el investitsiyalari va kreditlarining o‘rtacha ulushi qariyb 46 foizni tashkil etgan.

2018-yilda chet-el investitsiyalari va kreditlarining ulushi nisbatan past bo‘lgan bo‘lsa-da, 2019 – 2021-yillarda ushbu ko‘rsatkich barqaror o‘sish tendensiyasini namoyon etgan. Ayniqsa, energetika, kimyo sanoati va transport infratuzilmasiga yo‘naltirilgan yirik xorijiy loyihalar bu jarayonda muhim rol o‘ynagan.

2022 – 2024-yillarda Qoraqalpog‘iston Respublikasida chet-el investitsiyalari va kreditlarining ulushi keskin oshib, ayrim yillarda 55-70 foizgacha yetgani kuzatiladi. Bu holat hududda shamol va quyosh energetikasi, gaz-kimyo majmualari hamda eksportga yo‘naltirilgan sanoat loyihalarining faollashgani bilan izohlanadi.

Taqqoslash uchun, Andijon viloyatida 2018-2024-yillarda chet el investitsiyalari va kreditlarining o‘rtacha ulushi qariyb 47 foizni tashkil etib, Qoraqalpog‘iston Respublikasiga nisbatan biroz yuqori darajada bo‘lgan. Bu hududda avtomobilsozlik, to‘qimachilik va sanoat kooperatsiyasi loyihalarining kengligi bilan izohlanadi. Buxoro viloyatida esa ushbu ko‘rsatkich ancha yuqori bo‘lib, o‘rtacha 60 foizdan oshgan. Bu holat neft-gaz va kimyo sanoatiga yo‘naltirilgan yirik xorijiy investitsiya loyihalarining yuqori ulushi bilan bog‘liq.

Shu bilan birga, Qoraqalpog‘iston Respublikasining afzalligi shundaki, so‘nggi yillarda chet el investitsiyalari va kreditlari nafaqat sanoat, balki infratuzilma va ijtimoiy sohalarga ham faol yo‘naltirilmoqda. Bu esa hududning uzoq muddatli iqtisodiy o‘sishi va yalpi hududiy mahsulot hajmining barqaror oshishiga zamin yaratmoqda.

Umuman olganda, 2018 – 2024-yillar tahlili shuni ko‘rsatadiki, Qoraqalpog‘iston Respublikasida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda chet el investitsiyalari va kreditlarining roli izchil ortib bormoqda. Biroq, ayrim hududlarga nisbatan bu ulush hali to‘liq salohiyat darajasida emas. Shu bois, hududiy investitsiya siyosatini yanada takomillashtirish, institutsional muhitni kuchaytirish va xorijiy investorlar uchun barqaror shart-sharoitlar yaratish Qoraqalpog‘iston iqtisodiy rivojlanishining muhim omili bo‘lib qolmoqda (2-rasm).

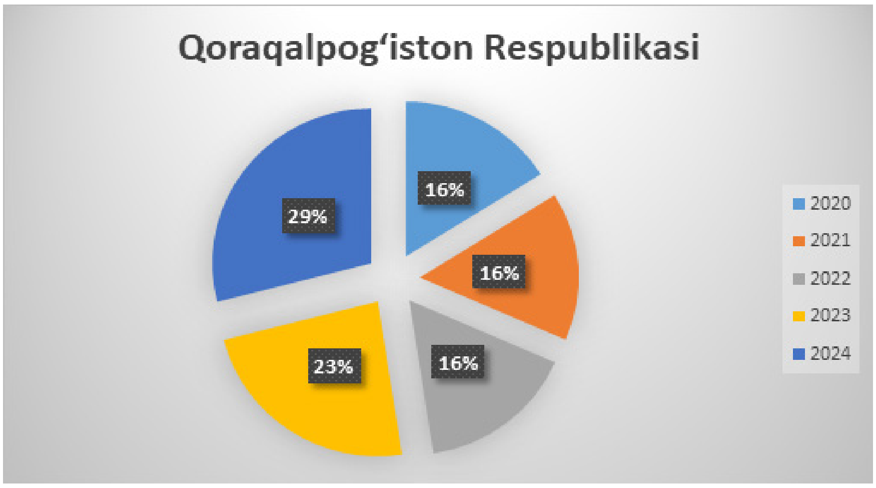

2-rasm. 2020-2024 yillarda Qoraqalpog‘iston Respublikasi iqtisodiyotiga kirib kelgan chet el investitsiyalari va kreditlari hajmi (foizda)6.

(2020-2024-yillar) davomida Qoraqalpog‘iston Respublikasi iqtisodiyotiga kirib kelgan chet el investitsiyalari va kreditlari hajmi hamda ularning asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibidagi ulushi sezilarli darajada o‘zgarib bordi. Taqdim etilgan diagramma ma’lumotlariga ko‘ra, mazkur davrda chet el investitsiyalari va kreditlarining ulushi bosqichma-bosqich oshib borgan bo‘lib, ayniqsa 2023-2024-yillarda yuqori sur’atlarda o‘sish kuzatiladi.

2020-2022-yillarda Qoraqalpog‘iston Respublikasiga kirib kelgan chet el investitsiyalari va kreditlarining ulushi nisbatan barqaror bo‘lib, o‘rtacha 16 foiz atrofida shakllangan. Ushbu davrda tashqi investitsiya faolligining cheklanganligi pandemiya oqibatlari, global investitsiya oqimlarining qisqarishi hamda hududning investitsion jozibadorligiga ta’sir etuvchi infratuzilmaviy va institutsional muammolar bilan izohlanadi. Biroq 2023-yilga kelib mazkur ko‘rsatkich so’nggi 5 yillikdagi jami chet el investitsiyalari va kreditlarini 23 foizini, 2024-yilda esa so’nggi 5 yillikdagi jami chet el investitsiyalari va kreditlarini 29 foizini tashkil yetgani Qoraqalpog‘iston Respublikasi iqtisodiyotida tashqi moliyaviy resurslar rolini kuchayib borayotganini ko‘rsatadi.

Mazkur ijobiy dinamika, avvalo, Qoraqalpog‘iston Respublikasi uchun joriy etilgan maxsus davlat imtiyozlari bilan chambarchas bog‘liq. Xususan, soliq va bojxona imtiyozlari, yer va infratuzilmadan foydalanishda yengilliklar, shuningdek, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining keng qo‘llanilishi chet el

6 https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/investments

investorlarining hududga qiziqishini oshirdi. Shu bilan birga, “yashil energetika”, gaz-kimyo sanoati va sanoat infratuzilmasi yo‘nalishlarida amalga oshirilgan yirik investitsiya loyihalari tashqi kreditlar va investitsiyalar oqimini rag‘batlantirdi.

Qoraqalpog‘iston Respublikasining geografik potensiali ham ushbu jarayonda muhim ahamiyat kasb etadi. Qoraqalpog‘iston Respublikasi O‘zbekiston Respublikasining shimoli-g‘arbiy qismida joylashgan bo‘lib, Qozog‘iston va Turkmaniston bilan chegaradoshligi, Ustyurt platosi hududining mavjudligi va tranzit yo‘laklarga yaqinligi uni mintaqaviy logistika va eksport markazi sifatida rivojlantirish imkonini beradi. Bundan tashqari, hududning shamol va quyosh energetikasi bo‘yicha yuqori tabiiy salohiyati chet el investorlari uchun muhim ustunlik hisoblanadi.

Shu bilan birga, salbiy jihatlar ham mavjud. Xususan, iqtisodiyotda chet el investitsiyalari va kreditlariga yuqori darajada tayanish tashqi qarz yukining ortishi, valyuta risklarining kuchayishi va global iqtisodiy kon’yunkturaga sezuvchanlikni oshiradi. Ayrim investitsiya loyihalarida importga yuqori bog‘liqlik mahalliy qo‘shilgan qiymat darajasining cheklanishiga olib kelishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, so‘nggi besh yillikda Qoraqalpog‘iston Respublikasi iqtisodiyotiga kirib kelgan chet el investitsiyalari va kreditlarining ulushi barqaror o‘sish tendensiyasiga ega bo‘lib, bu hudud iqtisodiy rivojlanishi uchun muhim ijobiy omil hisoblanadi. Biroq ushbu jarayonni uzoq muddatli va barqaror rivojlanish manbaiga aylantirish uchun ichki investitsiya resurslarini faollashtirish, institutsional muhitni mustahkamlash va tashqi moliyaviy risklarni samarali boshqarish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari Qoraqalpog‘iston Respublikasida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibida chet el investitsiyalari va tashqi kreditlarning roli yildan-yilga ortib borayotganini ko‘rsatdi. Ayniqsa, 2018 – 2024-yillar davomida ushbu moliyaviy manbalar sanoat, energetika va infratuzilma sohalarini rivojlantirishda muhim omilga aylangan. Chet el investitsiyalari ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va hududning eksport salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda.

Qoraqalpog‘iston Respublikasi uchun joriy etilgan soliq va bojxona imtiyozlari, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari hamda geografik va tabiiy resurs salohiyati investorlar faolligini oshirgan. Biroq, tashqi moliyaviy resurslarga yuqori darajada tayanish valyuta risklari va tashqi qarz yukining ortishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, chet el investitsiyalari va kreditlaridan samarali foydalanish bilan bir qatorda, ichki investitsiya manbalarini rivojlantirish va institutsional muhitni mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Qoraqalpog‘iston Respublikasida chet el investitsiyalarini jalb etishda ustuvor tarmoqlar aniq belgilanishi hamda yuqori qo‘shilgan qiymat yaratuvchi loyihalarga ustunlik berilishi lozim.

Tashqi kreditlarga haddan tashqari tayanishni kamaytirish maqsadida mahalliy moliyaviy institutlar va xususiy investorlar ishtirokini kengaytirish zarur.

Valyuta va qarz risklarini kamaytirish uchun investitsiya loyihalarida sug‘urta, xedjirlash va davlat kafolatlari kabi moliyaviy instrumentlardan faol foydalanish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Тухлиев Б. К. и др. ИНВЕСТИЦИЯ ЖОЗИБАДОРЛИГИ ВА УНИ БАҲОЛАШ УСЛУБИЁТЛАРИ ТАҲЛИЛИ // Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting. – 2024. – Т. 4. – №. 03. – С. 58-70.
2. Шеркул Ш., Абдуллаева М. К., Мамарахимов Б. Э. Иқтисодиётни таркибий ўзгартириш ва ишлаб чиқариш харажатларини пасайтириш мақсадида хорижий инвестицияларни жалб этиш //Экономика и финансы (Узбекистан). – 2017. – №. 12. – С. 52-56.
3. Хушвақтов А. ЧЕТ-ЭЛ ИНВЕСТИЦИЯЛАРИНИ МАМЛАКАТ ЯЛПИ ИЧКИ МАҲСУЛОТИНИНГ ЎСИШИДАГИ АҲАМИЯТИ //Экономика и социум. – 2024. – №. 12-2 (127). – С. 1595-1602.
4. Ахмеджанов С. А. Тўғридан-тўғри чет Эл инвестицияларини жалб этишни тартибга солишнинг хориж тажрибаси //Экономика и финансы (Узбекистан). – 2012. – №. 3. – С. 13-18.
5. Бегалов Б. А. и др. Статистический анализ инвестиций в основной капитал в Республике Узбекистан в условиях цифровой трансформации //Цифровые модели и решения. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 37-50.
6. Мырзанов Б. Ж., Таджиев Т. М. ОЦЕНКА ТЕРРИТОРИАЛЬНО-СТРУКТУРНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН //Экономика и финансы (Узбекистан). – 2022. – №. 9 (157). – С. 46-51.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-avgustdagi “Qoraqalpog‘iston Respublikasida tadbirkorlik, innovatsion texnologiyalar va infratuzilmalarni jadal sur’atlarda rivojlantirish orqali aholi farovonligini oshirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-213-son Farmoni.
8. https://stat.uz/oz/matbuot-markazi-2/qo-mita-yangiliklar-2/65713-zbekistonda-chet-el-kapitali-ishtirokidagi-korkhonalar-soni-17-9-mingtaga-etdi
9. https://lex.uz/docs/-6181114.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod tumani 15-mavze 19-uy

+998 93 718 40 07
https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal
t.me/yait_2100